

معمية الصداقة الفنلندية - العربية

Arabikansojen ystävyysseura ry 2/2011

معمية الصداقة الفنلندية - العربية

AKYS-tiedote
2/2011

Arabikansojen ystävyyssseura ry

AKYS
PL 698
00101 Helsinki
www.kaapeli.fi/akys

Päätoimittaja Ilona Junka
Taitto Pia Laulainen
AKYSin logo Kare Pohjavirta
Kansikuva Egyptistä, Henry
Onodera

Kirjoituksissa esiintyvät mielipiteet eivät
ole Arabikansojen ystävyyssseuran virallisia
kantoja.

AKYSin hallitus

Ilona Junka puheenjohtaja,
Yehia El-Sayed varapuheenjohtaja,
jäsenet: Kamal Aranki, Stig Lång,
Marjatta Laiho, Arto Lindquist,
Virpi Lähteenmäki, Teuvo Mik-
konen, Kare Pohjavirta, Risto
Pieviläinen, Seppo Rinne, Haseeb
Shehadeh

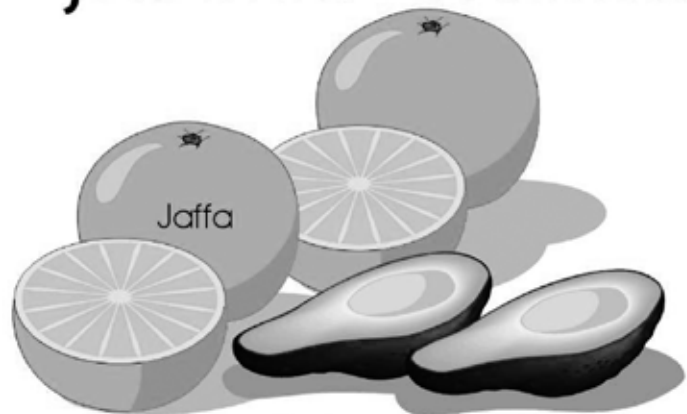
AKYSin tukitilit

Libanonin palestiinalaispakolaiset:
kummilapsitili: FI93 8000 1101
2300 02, viite 1009
päiväkotitili: FI56 8000 1700
4747 46, viite 2008

Länsiranta: Diabeetikkolapsitili:
FI95 8000 1300 9905 05, viite
3007
Sahar Abu R'Mayes, lääketieteen
opinnot FI95 8000 1300 9905 05,
viite 3104
Gaza, katastrofitili: FI14 8000
2710 0992 26, viite 3210
keräyslupa 2020/2011/69

Arabikansojen ystävyyssseura ry:n
jäsenmaksu on 15/10 euroa.
Jäsenmaksutili: FI97 8000 1201
6693 56, viite 70001

Näissä
hedelmissä on
palestiinalaisten veri,
jota Israel vuodattaa.

**Boikotoi
israelilaisia
tuotteita!**

Arabikansojen ystävyyssseura ry

AKYS-tiedote 2/2011

Arabisyksy	3
Arabikevät ja suurvaltapoliittikka	4
Tunisian vallankumouskevät	8
Avioliitot muutoksen tuulissa	10
Maakaasu politiikan taustatekijänä Lähi-Idässä	12
Kokemuksia hankematkalta Palestiinasta	14
Palestiinalaisia vieraita Suomessa	16
Islamilaiten yhteiskuntien muutos	17
Palestiina nyt! -solidaarisuustapahtuma 29.11.	20

Arabisyksy

Arabikevät oli huumaa, entä syksy? Egyptissä väki on jo palannut kaduille armeijan pitäessä edelleen valtaa käsissään. Syyriassa, Jemenissä ja Bahrainissa hallitukset tappavat kansaa. Vain Tunisiassa on edetty vaaleihin asti. Libyan verinen vuosi panee kysymään, että eihän YK tähän kaikkeen antanut lupaa. Kumpi on ollut Naton mielessä: siviilien vai läntisten öljyintressien suojeleminen? Muammar Gaddafin kohdalla hämmensi Yhdysvaltain ulkoministerin Hillary Clintonin hiukan ennen Gaddafin kuolemaa esittämä julkinen vaatimus, että mies pitää tappaa. Suomen lain ja oikeustajun mukaan tappoon yllyttäminen on vakava rikos. On vaikea välttyä vaikutelmasta, ettei USA-Nato-akseli halunnut joutua oikeudenkäyntiin, joka voisi tuoda esiin vallankaatajien kannalta kiusallisia seikkoja.

Arabikansojen ystävyyssseura on perustettu tukemaan nimensä mukaisesti arabikansoja, ei näiden kansojen diktaattuurisia hallintoja. Demokratian voitto arabimaissa on toivottua ja odotettua, mutta demokratian voitto ulkopuolisien sisällä helposti tulevan epäoikeudenmukaisuuden siemenen. Maiden tulevaisuus on vielä paljolti hämärän peitossa. Tärkeää on kuitenkin ymmärtää se, miten nykyiseen tilanteeseen on tultu. Karim Maichen artikkeli lehdessämme valottaa erinomaisesti tätä puolta ja sitä, miten keskeisesti läntiset suurvallat ovat olleet päättämässä sekä nykyisten arabimaiden rajoista että niiden hallitsijoista ja miten arabimaiden runsaat öljy- ja energiavarat ovat yhä perussyy suurvaltojen kiinnostukseen näiden maiden ”ihmisoikeuksista”. Silti kevään massaliikkeiden synnyttämä usko paremmasta on nostattanut valtaavan muutosliikkeen, jota ei enää ole mahdollista torjua ja joka toivotavasti vaikeuksien jälkeen johtaa demokraattisempaan maailmaan.

Mustafa Barghouti.

Palestiinalle Unescon jäsenyys – boikottiliikettä tarvitaan

Palestiinalainen kärkipolitiikko Mustafa Barghouti käväisi loka-marraskuun vaihteessa pikavieraillla Suomessa hehkuen uutta toiveikkuutta, vaikka palestiinalaisten tilanteen Israelin puristuksessa on vajonnut huonommaksi kuin oli mustien asema apartheidin aikaisessa Etelä-Afrikassa Toiveita herättää se, että kansainvälinen kehitys on heikentänyt Israelia mm. kun Israel on menettänyt Egyptin ja Turkin tuen. Barghouti arveli, että kesällä 2011 Israel olisi jälleen voinut hyökätä Gazaan, ellei se olisi pelännyt egyptiläisten reaktiota. Barghouti myös kiitti Suomea tuesta äänestyksessä, jossa Palestiinalle myönnettiin Unescon jäsenyys.

Barghoutin mukaan palestiinalaisilta on loppunut usko rauhanprosessiin, joka ei ole tuonut heille mitään, ja nyt palestiinalaiset ovat yksituumaisesti päättäneet edetä väkivallattoman vastarinnan tietä Gandhin, Martin Luther Kingin ja Nelson Mandelan esimerkin mukaan. Strategiaan kuuluvat kansainvälinen diplomaattinen kampanjointi, rauhanomaiset mielenosoitukset ja israelilaisten tuotteiden boikointi, mihin kaikkeen Palestiina tarvitsee vahvaa kansainvälistä tukea. Palestiinalaiset ovat päättäneet ottaa aloitteen omiin käsiinsä, lopettaa israelilaisten tuotteiden ostamisen ja pyrkiä tuottamaan tarvitsemansa elintarvikkeet ja muut hyödykkeet omin avuin. Tällainen konkreettinen tavoite kohentaa palestiinalaisten yhtenäisyyttä, parantaa Palestiinan työllisyyttä ja heikentää Israelin vientiä. Tavoitteena on saattaa miehityksen kustannukset Israelin kannalta suuremmiksi kuin miehityksen hyödyt.

Barghoutin puhe velvoittaa myös Suomen Palestiinan ystäviä. Meidän tulee saada Suomi lopettamaan asekauppa Israelin kanssa. AKYS on vedonnut asiassa hallitukseen ja eduskunnan puolustusasiainvaliokuntaan. Tätä kirjoitettaessa puolustusministeriö on hankkimassa miehittämättömiä lentokoneita Israelista yli 17 miljolla eurolla. Meidän tulee jatkaa ja voimistaa israelilaisten tuotteiden boikotointia. Kansainvälinen boikottiliike on jo alkanut näkyä Israelin monien vientituotteiden ja yritysten kilpailuaseman heikkenemisenä. Muun muassa Kuolleen meren mudasta laittomassa siirtokunnassa tehtyjen AHAVA-kauneudenhoitotuotteiden boikointi on Englannissa johtanut AHAVA-tuotteiden keskeisen Lontoon myymälän sulkemiseen. Myös AKYS on puhunut AHAVA-boikotin puolesta AKYSin nettisivulta www.kaapeli.fi/akys löytyy tietoa israelilaisten tuotteiden boikotoinnista sekä linkkejä kansainvälisille boikottisivuille.

Ilona Junka
2.11. 2011

Arabikevät ja suurvaltapolitiikka

Tammikuussa 2011 Pohjois-Afrikasta roihahtanut median nimeämä ”arabikevät” on jatkunut kohta vuoden verran. Vaikka tilanteesta on vaikea vetää pitkälle meneviä johtopäätöksiä, alkaa olla aika tehdä alustavaa yhteenvetoa prosessin vaikutuksista.

Kaikki alkoi Tunisiasta, kun maan presidentti **Zine El Abidine Ben Ali** pakeni tammikuussa Saudi-Arabiaan. Vai alkoiko? **Noam Chomskyn** mukaan Marokon miehittämän Länsi-Saharan Gdeim Izikin protestileirin tuhoaminen ja sitä seuranneet levottomuudet syksyllä 2010 antoivat kipinän kauan odotetulle muutokselle. Egyptiläiset puolestaan usein viittaavat El-Mahalla El-Kubran teollisuuskaupungin mella-koihin vuonna 2008. Entä Iranin Vihreän liikkeen mielenosoitukset ja niiden tukahduttaminen kesällä 2010? Toiset uskovat, että Algerian tapahtumat lokakuussa 1988 muistuttavat viime kuukausien tapahtumia Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa.

Samalla on syytä huomioida, ettei kyse ole pelkästään Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan hallitusten kriisistä. Voimakkaat mielenosoitukset ovat vavisuttaneet myös Välimeren pohjoispuolen valtioita, kuten Kreikkaa, Espanjaa ja Italiaa. Syksyllä 2010 miljoonat ranskalaiset täyttivät useiden viikkojen ajan kadut ympäri maata vastustaessaan eläkelakiuudistusta. Äärioikeiston nousu Euroopassa ja lukuisat protestivaalit kertovat nekin jostain. Nyt myös Yhdysvalloissa mielenosoittajat ovat vallanneet kadut, ja hieman aiemmin Britanniassa mellakoitiin poikkeuksellisen rajusti. Kyseessä

näyttäisi olevan pikemminkin yleismaailmallinen kapitalistisen talousjärjestelmän kriisi, jossa niin sanottu arabikevät on vain yksi sivujuonne.

Taustaa arabikeväälle

Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan tapahtumia ja kulttuuria on vuosikymmenien ajan tarkasteltu lähinnä uskonnon ja terrorismin logiikkaa korostaen. Etenkin syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeen on ollut muotia käsitellä alueen tapahtumia terrorismin verkostojen näkökulmasta ja mystifioida johtopäätöksiä ripauksella poliittista islamia. Kansalaisliikkeiden ja ruohonjuuritason liikehdintä kiinnostivat vähemmän. Uusliberalistiset taloudelliset uudistukset, nopea väestönkasvu, nuorisotyöttömyys, näköalattomuus, fossiilisiin polttoaineisiin keskittyvät yksipuoliset taloudelliset resurssit, korruptio, tiukat kontrollitoimenpiteet ja toistuvat ulkopuoliset sotilaalliset interventiot tarjoavat kuitenkin huomattavasti enemmän välineitä ymmärtää tyytymättömyyttä ja turhautumista, joka näyttäisi nyt purkautuneen.

Arabikevät sai alkunsa niin sanotun lännen tukemien diktaattorien syrjäyttämistä Tunisiassa ja Egyptissä. Aluksi globaali media yritti pysyä vanhassa juonessa mukana eikä se juuri tukenut tunisialaisten vapausvaatimuksia. USA:n ja EU:n demokratiaa puoltavat puheenvuorot kuultiin vasta, kun entisten yhteistyökumppanien pelastamiseksi ei ollut enää mitään tehtävissä. Tapahtumat etenivät niin hurjaa vauhtia, etteivät edes Ranskan Tunisiaan lupaamat kyyneleikasut ehtineet ajoissa perille. Washingtonissa ja muualla varmasti pohdittiin päät puhki, kuinka reagoida liittolaisten hätään.

Arabikevään suunta ja ilmapiiri muuttuivat Libyan tapahtumien myötä, kun Nato päätti aloittaa pommitukset YK:n päätöslauselman erikoisen tulkinnan turvin. Siviileitä lähdettiin pelastamaan pommittamalla Afrikan vaurain valtio raunioiksi. Bahrainin demokratiaa vaatineiden mielenosoittajien kohtalo ei ole herättänyt samalla tavalla huolta kuin vaikkapa Syyrian kansalaisiinsa kohdistamat kovat otteet. Kyse on paljolti kaksinaamaisesta politiikasta, jota Yhdysvallat ja Euroopan entiset suurvallat ovat alueella harjoittaneet.

Suurvaltapolitiikka kylmän sodan kaudella

Lähi-idän poliittinen järjestelmä on pitkälti seurausta kolo-

nialistisesta perinteestä, joka kiteytyi Sykes-Picot sopimukseen (1916) ja Balfourin julistukseen (1917). Sykes-Picot sopimuksessa luotiin taantuvan ottomaanien imperiumin raunioille keinotekoiset kansallisvaltiot. Alueiden perinteisten heimo- ja etnis-kulttuuristen ominaispiirteiden erot jäivät ronskien viivoittimen vetojen alle. Hajoita ja hallitse -periaate oli keskeinen osa sopimusta. Öljy-yhtiöt olivat mukana painostamassa hallituksiaan, sillä oli helpompaa sopia öljyn hankintaluvista kilpailevien pikkuvaltioiden kuin yhdistyneen Arabian kanssa. Lähi-itä jaettiin erilaisiin mandaatteihin, joista syntyi keinotekoisia valtioita. Balfourin julistuksessa puolestaan Britannian hallitus antoi tukensa sionistien vaatimuksille perustaa Israelin valtio palestiinalaisten alueelle. Israelilla onkin ollut syntymästään asti merkittävä instrumentaalinen arvo suurvaltojen valtapyrkimyksille Lähi-idässä.

Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan viimeaikaisen kuohunnan taustat voidaan juontaa alueen valtioiden erilaisiin kolonialismin aikakauden rakenteisiin, itsenäistymiseen ja erilaisten hallintomuotojen syntyyn. Samalla on hyvä pitää mielessä, ettei kaikkia nykypäivän ongelmia ole syytä ulkoistaa entisille siirtomaavalloille. Vaikka usein ne valtiot, jotka vapautuivat aseellisen taistelun kautta, saavuttivat suuremman itsenäisyyden entisiin siirtomaavaltioihin nähden, onnistuivat entiset siirtomaavallat vaihtelevaan johtajia tarpeensa mukaan ja ajamaan omia intressejään öljystä ja maakaasusta rikkaalla maaperällä. Eurooppalaisten suurvaltojen heikennyt-

tyä USA saneli alueelle uuden juonen.

Itsenäistymisen jälkeen suuria odotuksia elinolojen parantumisesta seurasivatkin arjen realiteetit: itsenäistyneet kuninkaat, everstit ja presidentit aloittivat uudistukset valtansa lujittamista silmällä pitäen. Valtioita hallittiin entisten siirtomaavaltiojen esimerkin mukaisesti byrokratialla, armeijalla ja poliisivoimilla. Kansalaisten äänelle ei jäänyt tilaa. 1900-luvun toisella puoliskolla Yhdysvaltojen hegemonia perustui lähinnä Iranin, Turkin ja Saudi-Arabian diktaattorien valtasemien pönkittämiseen. Egypti luisui kontrollista **Gamal Abdel Nasserin** arabisosialismin myötä vuonna 1952. Suezin kriisi vuonna 1956 ei onnistunut syrjäyttämään Nasseria vallasta, ja Egyptin johdolla käytiin kaksi sotaa Israelia vastaan vuosina 1967 ja 1973.

Myös ruohonjuuritasolta edenneet vallankumoukset ja kapinat ovat onnistuneet muuttamaan alueen valtdynamiikkaa. **Ajatollah Khomeinin** kasettivallankumous vuonna 1979 johti Iranin luisumiseen väärään leiriin. Iranin menettäminen kuitattiin kuitenkin nopeasti liittoutumalla Nasserin perillisten kanssa Egyptissä. Iranin vallankumouksen jälkeen Irakissa nousi johtoon sopiva liittolainen. Pakistanilaisbrittiläisen kirjailijan **Tariq Alin** mukaan **Saddam Hussein** osallistui jo 1950-luvun lopulla CIA:n tukemaan salamurhayritykseen Irakin pääministerinä toiminutta kenraali **Abd al-Karim Qasimia** vastaan. Vuonna 1980 Irak ja Iran olivat jo täysimittaisessa sodassa. Irakia tukivat niin länsi kuin itäkin unohtamatta Persianlahden öljyntuottajavaltioita, joil-

le Iranin šiialainen pappisvalta aiheutti reaalipolitiikan lisäksi teologisia haasteita. Arabiliiton jäsenistä vain pienen šiialaisen alawiitti-haaran johtama Syyria tuki Irania.

Persianlahden sodan vaikutukset

Neuvostoliiton hajoaminen, kylmän sodan päättyminen ja vuonna 1991 alkanut Persianlahden sota päättivät toisen maailmansodan jälkeen muodostuneen geopoliittisen järjestelmän Lähi-idässä. Entinen liittolainen Irak oli pommitettu lähes maan tasalle. Merkittävä Yhdysvaltojen Lähi-idän politiikan arkkitehti, Princetonin yliopiston professori **Bernard Lewis**, alkoi laatia koko Lähi-idän kattavaa ”libanonisaatioita”. Jo ulkoministeri **Henry Kissingerin** neuvonantajana ja USA:n Libanonin politiikan arkki-tehtina Lewis viittasi tällä Libanonin sisällissotaan (1975-1990), jolloin maan eri uskonnolliset ja etniset ryhmät taistelivat vuoron perään kukin toisiaan vastaan. Lewisin käden jälkeä on myös mudjahidien tukeminen Afganistanissa Neuvostoliittoa vastaan 80-luvulla; operaatio tunnetaan nimellä ”the Bernard Lewis Plan”. Al-Qaida oli syntynyt. Sittemmin Lewis ehti toimia myös USA:n varapresidentti **Dick Cheney**n neuvonantajana.

Lähi-idän libanonisaatio on syytä ottaa vakavasti. USA:n nykyinen varapresidentti **Joseph Biden** kehotti senaattori-

na ollessaan jakamaan vuonna 2003 lopullisesti miehitetty Irak kolmeen osaan: pohjoiseen Kurdistanin alueeseen sekä šiialaiseen ja sunnilaiseen Irakiin. Sudanin jakautuminen pohjoiseen ja etelään on sekin nyt sopinut USA:n ulkopolitiikan tavoitteisiin. Libyassa on sisällissota meneillään. Syyria on sisällissodan partaalla. Egyptissä koptien ja muslimien yhteenotot ovat lisääntyneet. Pales-tiina tarkoittaa tänään Länsirannan ja Gazan kaistaleen rippeitä. Libanon on jakaantunut perinteisesti erilaisiin poliittisiin leireihin, jotka ovat muodostuneet etnisen taustan ja uskonnon perusteella. Monet tällä hetkellä ulospäin vakailta vaikuttavat Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan valtiot sisältävät voimakkaita etnisiä ja uskonnollisia jännitteitä.

Irakin miehitys synnytti Lähi-itään valtatyhjiön, josta Iran on muiden tavoin pyrkinyt hyötymään. Iranin, Irakin, Syyrian ja Libanonin johtajat ovat tiivistäneet yhteistyötä. Miehitetty Irak on toiminut šiiojen ja sunnien yhteenoton päänäyttämönä. Samalla Saudi-Arabian johtama Gulf Cooperation Council (GCC) on ajanut sunnien asioita ja laajentuu Jordanian lisäksi myös Pohjois-Afrikan länsirannikolla sijaitsevaan Marokon kuningaskuntaan. GCC:tä on kuvailtu uudeksi Bagdad Pact-sopimukseksi, joka solmittiin Britannian toimesta silloisten liittolaisten Iranin, Irakin, Pakistanin ja Turkin välille patoamaan Neuvostoliiton ja Nasserin Egyptin valtakymyksiä. USA demonisoi Irania ja uhkailee voi-

matoimilla. Se ei ole ollut huolestunut demokratiaa vaativien mielenosoittajien kohtelusta šiiaenemmistöisessä Bahrainissa, vaan katseli hiljaa sivusta, kun Saudi-Arabia lähetti joukkoja tukahduttamaan Bahrainin protestit. USA:lla on Bahrainissa merkittävä öljytoimituksia valvova sotilastuki-kohta.

Arabihevään kansannousut osana kokonaisuutta

Terrorismin vastaisen sodan vaikutuksia ei kannata lakais-ta arabikevään nimissä maton alle, vaan muutoksia on syy-tä tarkastella myös laajemmasta näkökulmasta. Islamin ja terrorismin uhka on oikeuttanut USA:n valtakymyksiä Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa. Kilpailu energiasta ja raaka-aineista on kiihtynyt Kiinan ja Intian taloudellisen kasvun myötä. Maailmasta on tullut moninapainen, ja vaikka Yhdysvallat liittolaisineen ei pysty enää sanelemaan maailmapolitiikkaa totuttuun tapaan, sillä on paljon intressejä ja voimaa alueella. Perinteinen idea kansallisvaltiojärjestelmästä on globalisaation kaudella fragmentoitumassa, eikä se välttämättä ole USA:n intressien vastaista. USA:n sotilasvoiman rajat ovat myös tulleet vastaan, kuten Afganistanin ja Irakin konfliktit ovat osoittaneet. Tutkija **Patrick Haimzadehin** mukaan Libyassa valtaa eivät vaihtaneet Naton yli 8 000 pommituslentona sen enempää kuin itäisen osan aseistetut heimot. **Muammar Gaddafin** vallan, joka pohjautui läntisen maan osan heimoliittoutumiin, kaatoivat läntisen Zintanin klaanin poliittiset laskelmat. Libyan väliaikaishallinto ei hallitse tätä alunperin keinoitekoisesti rakennettua valtiota. Libyasta arvellaankin tulevan Pohjois-Afrikan Irak, jota uhkaa pitkä ja verinen sisällissota.

Jos joku luuli, että demokratia asennetaan Lähi-itään ja Pohjois-Afrikkaan vaihtamalla presidentit, everstit ja kuninka-kaat, on syytä tarkastella uudelleen vapauden ja demokrati-an konsepteja. Tunisian ja Egyptin johtajat tarjosivat käytännössä vain kasvot maita hallinneelle eliitille. Rikkaammat kansanosat eivät hevilla luovu saavuttamistaan etuoikeuksista. Onkin ymmärrettävää, että nuoret, jotka edustavat väestön enemmistöä niin Lähi-idässä kuin Pohjois-Afrikassakin, ovat kyllästyneitä. Heihin ei pure enää retoriikka, jossa

vastustetaan imperialismia ja maiden ongelmista syytetään ulkopuolisia suurvaltoja. Nuoret edustavat professori **Olivier Royn** mukaan monimuotoisuutta. Nuoret voivat olla hurskai-ta muslimeja, mutta eivät kannata sen enempää Al-Qaidaa kuin muitakaan ääriliikkeitä, vaikka köyhyys ja epätoivo radikalisoivat ja tarjoavat uskonnollisille ääriliikkeille mahdollisuuksia. Maailmanlaajuinen *jihad* on silti täysin irrallinen paikallisista sosiaalisista liikkeistä eikä niillä ole ollut minkäänlaisia konkreettisia ohjelmia ihmisten arjen parantamiseksi.

Niin Tunisiassa kuin Egyptissäkin syntyy poliittisia puolueita kuin sieniä sateella. Usko paremmasta huomisesta on aloittanut valtavan muutosta vaativan prosessin. Kun ovi vapautteen on auki, sitä on mahdotonta sulkea. Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan nuoret ovat aiempia sukupolvia paremmin koulutettuja. Jopa Yhdysvaltojen Occupy Wall Street -liike on kertonut ottaneensa oppia Tunisian ja Egyptin vallankumouksista. Arabikevään tapahtumat usein typistetään historialliseksi toistoksi Itä-Euroopan vallankumouksen aallolle kylmän sodan jälkimainingeissa. Tämä on kuitenkin yhtä tyypillistä niin sanotulle länsimaiselle ajatusperinteelle kuin sekularismin ja liberalistisen demokratian näkeminen ihmiskunnan historian kehityksen päätepisteinä.

Karim Maiche, 18.10.2011
Kuvat Egyptistä Henry Onodera

Tunisian vallankumouskevät

Arabimaiden myllerrys alkoi Tunisiasta keväällä 2011. Tunisiassa asuva, matkaoppaana toiminut Cené Ferjani kertoi huhtikuussa AKYSille vallankumouksen alkuvaiheen tunnelmista. Valitettavasti AKYS ei saanut syksyllä yhteyttä Cenéen, joten kirjoitusta ei saatu päivitettyä kuvaamaan tunnelmia lehden mennessä painoon lokakuussa.

25-vuotiaan Cenén isä on suomalainen ja äiti tunisialainen. Cené on naimisissa tunisialaisen miehen kanssa ja heillä on vuoden ikäinen poika.

Tunisian vallankumousta edeltävä aika

Koko alkuvuosi kului seuraten levotomuuksia, jotka kävivät päivä päivältä hälyttävimmiksi. Tunisian uutiskanavat vähätelivät tilannetta ja tärkein informaation lähde taloudessamme oli Facebook. Herätin ärsytystä lähipiirissäni yrittäessäni jatkuvasti avata keskustelua maan poliittisesta tilanteesta. Olin järkyttynyt siitä, kuinka moni tuntemani ihminen sulki täysin silmänsä tapahtumilta. Uskon, että vuosikymmeniä kestänyt pelko siitä, mitä saattaisi tapahtua poliittisille tosinajattelijoille, oli aiheuttanut sen, että huomattavan suuri osa kansasta oli ollut tähän asti täysin välinpitämätön politiikan suhteen.

Presidentti **Zine El Abidine Ben Ali**

Cené perheensä kanssa. Kuvan nappasi tankkia ajava sotilas Tunisin Carrefour-supermarketin pihalla huhtikuussa.

piti viimeisen puheensa 13.01. 2011 eli päivää ennen vallankumousta. Hän lupasi puheessaan vuoteen 2012 mennessä 300 000 uutta työpaikkaa ja ettei hän enää asettuisi ehdolle seuraavalle vaalikaudelle. Monet, jopa omat appivanhempani, antoivat kaiken tukensa presidentille ja sanoivat, etteivät voineet käsittää, mitä kansa oikein vielä enemmän halusi. Samalla sekunnilla kun presidentin puhe päättyi, lähti eri puolilta Tunisin kaupunkia liikkeelle presidentin propagandakoneiston autokulkue, jossa juhlittiin ja tööttäiltiin presidenttiä ylistäen. Tuolloin ulkona vallitsi ulkonaliikkumiskielto ja ketä tahansa muuta kieltoa rikkonutta olisi ammuttu. Poliisi oli surmannut jo 100 ihmistä mielenosoituksissa ympäri maata.

Presidentin palatsi näkyy niemellä.

Omat kokemukseni

Tammikuun 14. päivänä mieheni vei minut ja poikamme lentokentälle. Hän oli kaksi päivää aikaisemmin saanut kuin ihmeen kaupalla minulle viimeisen paikan Pariisiin koneeseen. Tunnelma lentokentällä oli jännittynyt ja tungos oli ennennäkemätön. Huomasin lentokenttähenkilökunnan parissa paniikinomaista käyttäytymistä. Kun lentokone nousi ilmaan näin ikkunas- ta, miten kaupungin keskustasta nousi suuria tummia savupilviä, enkä voinut muuta kuin toivoa parasta. Myöhemmin Suomessa kuulin, että Tunisian ilmatila suljettiin vain hieman sen jälkeen, kun koneemme oli noussut ilmaan. Saavuttuamme Suomeen Tunisiassa oli tapahtunut mullistavia muutoksia, presidentti oli paennut ja maassa oli julistettu hätätila.

Seuraavat päivät kuluivat vuoroin satelliittikanavien ja Facebookin parissa tapahtumia intensiivisesti seuraten. Olin luonnollisesti huojentunut tuotani pienen poikamme turvalliseen koto-Suomeen, mutta huoli miehestäni oli järjettömän suuri. Kun maassa oli rauhatonta eikä armeija yksin kyennyt turvaamaan kansaa, oli turvallisuus järjestettävä itse. Mieheni yhdessä muiden ”korttelin poikien” kanssa aseistautui kepeillä ja keittiöveitsillä partioidaan kortteleitamme. He rakensivat barrikadeja ja organisoivat vahtivuorot niin, että jokainen saisi vuoroin nukua muutaman tunnin. Miehet ympäri

Tunisian tekivät samoin. Entisen vallan miliisit terrorisoivat maata ja kaoottinen tilanne jatkui viikkotolkulla.

13 000 vankilasta vapautunutta van- kua liikkui vapaalla jalalla maassa, jossa ei ollut minkäänlaista turvallisuutta.

Kaupat pysyivät suljettuina ja niistä harvoista, jotka avasivat päiväsaikaan, tavara loppui jo vallankumouksen ensimmäisinä päivinä. Kaikeksi onneksi solidaarisuus maassa on suuri ja ihmiset tekivät kaikkensa auttaakseen toisiaan. Liikkuminen oli hankalaa ja myös hyvin vaarallista, mikä hankaloitti esim. sairaaloihin pääsyä. Eräs ystävättäreni joutui turvautumaan keisarinleikkaukseen varmistaakseen, ettei hänen vauvansa olisi syntynyt ulkonaliikkumiskiellon aikaan.

Onko Tunisia oikeasti lähdössä demokratian tielle?

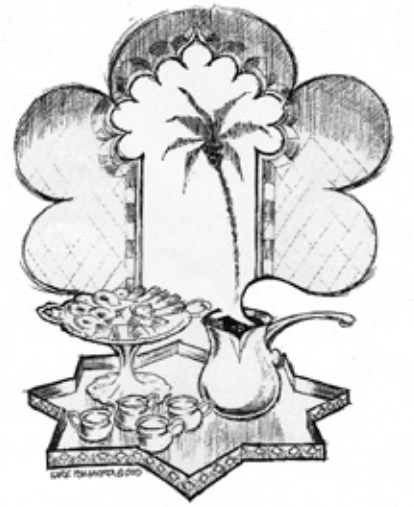
Palasin takaisin Tunisiaan, kun ulkonaliikkumiskielto poistettiin vietettyäni kuukauden päivät Suomessa. Nyt ilma- piiri on tietyllä tavalla kevyempi ja rennomp, vaikka tilanne on poliittisesti epävakaa. Uskon, että suurin osa kansasta on täynnä toivoa paremmasta tulevaisuudesta. Todellisuus on kuitenkin se, että Tunisia on poliittisella tasolla lapsenkengissä. Kansa on elänyt koko elämänsä diktatuurin alaisuudessa eikä ole koskaan saanut mahdollisuutta poliittiseen vaikuttamiseen. Osaamista on siis vähän.

Luvatut vaalit tulevat olemaan ratkai- seva käänne maan historiassa. Puolueita on tavattomasti. Jäämme jännityksellä seuraamaan, mitä tulevat kuukaudet tuovat tullessaan ja muistutamme itseämme siitä, että Tunisian kansalla on syytä olla ylpeä monista saavut- mistaan muutoksista:

- Tunisia oli ensimmäinen arabimaa, joka lakkautti orjuuden (1847)
- Tunisia oli ensimmäinen arabimaa, joka sääti perustuslain (1861)
- Tunisia oli ensimmäinen arabimaa, joka kielsi moniavioisuuden (1956)
- Tunisia oli ensimmäinen

Arabiherkut

Krista Igbarria

Fattouche

(libanonilainen leipäsalaatti)

- 1 valkosipulin kynsi
- 1,5 tl suolaa (tai maun mukaan)
- 3-4 rkl sitruunamehua
- 4-5 rkl oliiviöljyä
- nippu portulakkaa
- 3 keskikokoista tomaattia
- nippu hienoksi pilkottua rucolaa
- keskikokoinen sipuli
- 2-3 kevätsipulia
- pieni kurkku
- 3-4 retiisiä
- 2 kourallista lehtipersiljaa
- muutama sidesalaatin (romaine) lehti
- kourallinen pilkottua, tuoretta minttua
- 1-2 keskikokoista libanonilaisleipää
- mustapippuria

Survo valkosipuli ja suola kulhossa, lisää sitruunamehu ja ruokalusikal- linen oliiviöljyä. Lisää pieneksi pil- kotut tomaatit, pilkottu portulak- ka, rucola, hienoksi pilkotut sipulit, kurkku, retiisit, persilja, sidesalaat- ti ja minttu. Paahda leivät kevyesti esim. grillissä tai leivänpaahtimessa. Jos et halua itse leipoa leipää, voit käyttää esim. suurista tavarataloista saatavaa ohutta, marokkolaista lei- pää. Leikkaa leivät n. 2,5 cm kokoi- siksi paloiksi ja pirskota oliiviöljyä päälle. Lisää leipäpalat kulhoon, ri- pottele mustapippuri päälle ja sekoi- ta salaatti hyvin.

Cené Ferjani

Avoliitot muutoksen tuulissa

Perheet arabimaailmassa ovat kokemassa suurta yhteiskunnallista muutosta. Perinteinen agraarikulttuuri tuki aikaista avioitumista sekä koko suvun asumista lähekkäin. Nykyisin jo suurin osa arabiväestöstä asuu kaupungeissa ja työskentelee tuotanto- tai palvelualoilla. Nuoret kouluttautuvat yhä pidemmälle ja erityisesti naisten kouluttautuminen muuttaa naisten perinteistä asemaa kotiäitinä. Yhä useampi arabianainen valitsee äidin ja kotihengittären roolin sijaan uranaisen roolin.

Perheellä on perinteisesti suuri merkitys arabialaisessa kulttuurissa. Perhe on turva vanhuksille, vammaisille ja sairaille. Perhe turvaa ylläpidon lapsille ja nuorille ja vielä aikuisuudessaakin esimerkiksi työttömyyden iskiesä. Arabialaisessa kulttuurissa vanhemmat ovat vastuussa lapsistaan vielä näiden ollessa aikuisiässä ja samoin lapset

hoitavat vanhempansa näiden tullessa vanhoiksi. Nämä ovat kunniakysymyksiä arabialaisessa yhteiskunnassa.

Avoliitto on tärkeä käännekohta arabinuoren elämässä. Vaikka nykyisin nuoret valitsevat itse puolisonsa, avioliittosopimus tehdään perheiden kesken. Perheen tulee hyväksyä tuleva aviohdokas ja myös vanhemmat tapavat toisensa. Kun aiemmin arabinaiset menivät hyvinkin nuorina naimisiin, nykyisin vain alle 10 % naisista menee naimisiin alle 18-vuotiaana. 35-39 -vuotiaista naisista yli 80 % on naimisissa. Islaminuskaisissa maissa avoliitot eivät ole mahdollisia, sillä vain avoliitto antaa luvan harrastaa seksiä. Miehellä on oltava varaa elättää vaimonsa ja useissa maissa miehellä täytyy olla valmiina myös asunto, johon nuorikkonsa vie. Tästä johtuen miehet ovat usein naisia vanhempia avioituessaan, sillä työn saaminen ja rahan

säästäminen vie aikaa. Monissa arabimaissa työttömyysluvut ovat korkeita ja työn saaminen todella vaikeaa.

Häät eivät ole halpaa lystiä arabimaissa. Juhlat ovat isot ja niihin panostetaan paljon. 1990-luvun lopun Egyptissä nuori mies tarvitsi keskimäärin 6 000 dollaria päästäkseen naimisiin. Se on aika paljon maassa, jossa keskiansio on 1 400 dollaria vuodessa. Suurin osa tästä summasta menee kodin sisustamiseen ja kunnostamiseen. Lisäksi rahaa menee mm. sormuksiin ja myötäjäisiin. Häät jäävät suurimmaksi osaksi sulhasen ja hänen perheensä maksettavaksi. Nykyisin kuitenkin yhä useampi työssäkäyvä morsian osallistuu kuluihin.

Avoliiton kalleus, suuri työttömyys ja taloudelliset vaikeudet ovat johtaneet jossain arabimaissa uuden mallisten avoliittojen syntyyn. Nämä niin sanotun *urfi*-liitot sovitaan usein sa-

lassa perheen tietämättä, toisin kuin tavallinen avioliitto. *Urfi*-liitot tuovat naiselle kuitenkin uusia ongelmia. Nainen voi eron tullessa jäädä täysin tyhjän päälle, koska miehellä ei ole samoja velvollisuuksia häntä kohtaan kuin varsinaisessa avioliitossa eli velvollisuuksia elättää vaimoaan ja lapsiaan. Aiemmin nainen ei voinut ottaa eroa *urfi*-liitosta, mutta mies saattoi ottaa uuden vaimon antamatta eroa edelliselle. Nainen sen sijaan ei enää voinut mennä uudelleen naimisiin. Myös šiiamuslimien väliaikaiset *mutah*-liitot ja *messyar*-liitot, joissa miehellä ei ole taloudellisia velvollisuuksia elättää vaimoaan, ovat nuorten keino- ja kiertää kalliit häät ja silti olla luvallisesti seksuaalisessa kanssakäymisessä.

Arabimaissa nuorten määrä on rajassa kasvussa, 20-29 -vuotiaiden määrä on nyt jo 20 % Egyptin väestöstä ja irakilaisien määrä samassa ikäryhmässä tulee kasvamaan jopa 60 prosenttiin

vuoteen 2025 mennessä. Tämä on juuri se ikäluokka, joka tavallisesti avioituu.

Naimattomien naisten määrä on nousussa ja aiheuttaa uusia ongelmia arabimaissa. Nainen on perinteisesti isänsä holhouksen alla kunnes menee naimisiin ja siirtyy miehen holhouksen alle. Yhä useammat naimattomat, yksin asuvat naiset herättävät ongelman, kuka heidän asiansa hoitaa. Useassa arabimaassa lainsäädäntöä on jo muutettu naisten eduksi. Esimerkiksi Marokko muutti lainsäädäntöään vuonna 2004. Uusi laki vapautti kaikki täysi-ikäiset naiset holhouksen alaisuudesta ja nosti avioliittoaan myös naisilla 18 vuoteen.

Perinteiset mallit ovat muuttumassa lujaa vauhtia. Pysyvätkö perheet mukana ja vielä tärkeämpää, pysykö lainsäädäntö arabimaissa vauhdissa mukana?

Elina Wallin

Lisätietoa Urfi-avioliitosta esimerkiksi seuraavilla sivuilla:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8466188.stm

<http://www.islamawareness.net/Marriage/Urfi/urfi3.html>

Kamhiyeh

(makea vehnälohra jälkiruoka)

200 g täysjyvävehnäsuurimoita tai ohrasuurimoita

hunajaa

1 ½ rkl appelsiininkukkavettä

2 rkl ruusuvettä

1 dl pinjan siemeniä

1 dl kuorittuja manteleita

1 dl pistaasipähkinöitä

Liota pinjansiemeniä, manteleita ja pistaasipähkinöitä vedessä noin tunti ja anna kuivua. Jos käytät vehnäsuurimoita, laita ne keskikokoiseen kattilaan ja lisää litra vettä. Kiehauta nopeasti ja laske sitten lämpöä, peitä kattila ja anna hautua miedolla lämmöllä n. 60 minuuttia. Jos käytät ohrasuurimoita, lisää pari desilitraa vettä, kiehauta ja hauduta 35-45 minuuttia tai kunnes ohra on pehmentynyt. Kaada vehnä tai ohra kulhoon, lisää hunajaa maun mukaan, appelsiininkukkavesi sekä ruusuvesi ja sekoita hyvin. Ripottele päälle pinjansiemenet, mantelit ja pistaasit. Halutessasi voit lisätä granaattiomenan siemeniä. Anna seistä hetki kylmässä ja tarjoile. (KI)

Maakaasu politiikan taustatekijänä Lähi-idässä

Maakaasu Gazan merialueella

Oslon sopimuksen jälkeen palestiinalaishallinto **Arafatin** johdolla etsi toimivia taloudellisia ratkaisuja uudelle valtiolle. Koska Egyptin merialueelta oli löydetty huomattavia öljy- ja maakaasuesiintymiä, päätettiin tutkia, löytyisikö myös Gazan alueelta vastaavia rikkauksia.

Vuonna 1999 palestiinalaishallinto solmi British Gas Groupin (BG) ja Consolidated Contractors International Companyn (CCC, palestiinalaissijoittajien ryhmä) kanssa 25 vuoden maakaasun ja öljyn kartoittamissopimuksen. Yhteenliittymän omistusuudet olivat: BG 60 %, CCC 30 % ja Palestiinalaishallinto 10 %. Vuonna 2000 tämä yhteenliittymä oli onnistunut löytämään maakaasua poraamalla Gazan edustalle kaksi syvää kaivoa. Tämän löydöksen arvioitiin sisältävän 40 miljardia kuutiometriä maakaasua.

USA:n geologisen valvontaviraston (US Geological Survey) mukaan 60 % löydetystä maakaasusta sijaitsee Gazan merialueella. BG yritti kaupata kaasua Israelille, mutta Israel kieltäytyi vedoten pelkoon, että osa maksetuista rahoista päätyisi palestiinalaisille. Vuonna 2001 Israelin vastavallittu pääministeri **Ariel Sharon** totesi, että "... Israel ei voi missään tapauksessa ostaa maakaasua palestiinalaisilta". Hän vihjasi myös, että maakaasuvarat kuuluvat Israelille.

Vuonna 2003 Sharon esti vetollaan sopimuksen allekirjoituksen BG:n kanssa (viite1). Sopimuksen mukaan, BG olisi pumpannut kaasun Ashqeloniin jaettavaksi edelleen Israelin energialaitoksille 1,5 – 2 miljardin kuutiometrin vuosivauhdilla sekä myös pienempiä määriä palestiinalaisalueille.

Vuonna 2006 BG alkoi kaupata kaasua Egyptille. Sopimus oli allekirjoitusta vailla, mutta Iso-Britannian pääministeri

Tony Blair puuttui peliin Israelin puolesta ja esti hankkeen.

Vuonna 2007 Israelin pääministeri **Olmert** esitti hallitukselle ehdotuksen ostaa 4 miljardilla dollarilla maakaasua BG:lta ja palestiinalaisilta. Suunnitteilla olisi ollut merenalainen putki porauskohdista Ashkelonin satamaan. Mossad ja Israelin armeija pysäyttivät hankkeen vedoten maan turvallisuuteen. BG vetäytyi tämän takia lopullisesti neuvotteluista.

Samana vuonna Israel julisti Gazaan ankaran saarron. Se sulki kaikki mahdolliset rajat ja määräsi gazalaisille pelkän kolmen mailin merivyyhykkeen normaalin kansainvälisen merirajan ollessa 12 mailia. Seuraavana vuonna se hyökkäsi massiivisesti Gazaan aiheuttaen suuria henkilö- ja omaisuustuhoja. Ei tarvitse olla kovinkaan taitava analyytikko ymmärtääkseen, että maakaasu olisi Israelin seuraava ryöstökohde palestiinalaisten maa-alueiden ja vesivarojen jälkeen.

Vuonna 2008 BG sulki kokonaan toimistonsa Israelissa.

Maakaasu Libanonin merialueella

Tammikuussa 2009 amerikkalainen öljy- ja maakaasuetsintäfirma Nobel Energy (viite 2) löysi esiintymän, joka nimettiin Tamariksi. Se sisälsi arviolta 250 miljardia kuutiometriä hyvälaatuista puhdasta metaanikaasua. Kaksi kuukautta myöhemmin löytyi pienempi Dalit-esiintymä.

Tutkimuksia jatkettiin. Maaliskuussa 2010 USA:n tekemä geologinen kartoitus osoitti, että Syyrian, Libanonin ja Israelin merialueilla on arviolta 1,7 miljardia tynnyriä öljyä ja 3,5 triljoonaa kuutiometriä maakaasua. Tämä määrä maakaasua vastaa noin puolta USA:n todetuista maakaasureserveistä. (viite 3)

Lokakuussa 2010 Nobel Energy löysi vielä suuren Leviathan esiintymän. Tässä esiintymässä on arvioitu olevan 500 miljardia kuutiometriä maakaasua, jonka markkina-arvo on noin 95 miljardia dollaria.

Ongelmaksi näyttää muodostuvan löydettyjen esiintymien epäselvät omistusoikeudet. Eräiden arvioiden mukaan kaksi kolmasosaa kaasulöydöistä sijaitsee Libanonin merialueella. Kansainvälinen merilaki antaa oikeuden jokaiselle maalle hyödyntää merialueensa luonnonvaroja 200 mailin etäisyydellä maarajasta. Jos alueella sattuu olemaan useita naapurimaita, merirajat määritellään keskinäisellä sopimuksella. Kypros on sopinut rajansa Israelin, Egyptin ja Libanonin kanssa ja neuvottelee asiasta parhaillaan Syyrian kanssa. Merirajaa Israelin ja Libanonin välillä ei ole selvitetty sotien takia.

Libanon on esittänyt YK:lle todisteita ja karttoja sekä vaatinut kansainvälisen lain mukaisen merirajan kunnioittamista. YK:n alainen the Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea Doalos tutkii vaatimusta ja on luvannut palata asiaan pääsihteeri **Ban Ki-moonin** ohjeiden mukaisesti (viite 4). Israel taas määritteli yksipuolisesti oman merirajansa siten, että kaikki löydökset ovat Israelin alueella ja uhkasi Libanonin sotatoimilla. Libanon vastasi, että se on valmis puolustamaan rajaansa, jos tilanne niin vaatii. Myös Hizbullah ilmoitti valmiutensa vastatoimiin. Tilanne on edelleen tulenarka. 16.02.2011 Hizbullahin johtaja **Sheikh Nasrallah** lupasi televisiopuheessaan jopa Galilean alueen vapauttamisella jos Israel uskaltaa hyökätä. Tilanne monimutkaistui entuudestaan, kun Kyproksen kreikkalainen puoli allekirjoitti sopimuksen Nobel Energyn kanssa ottamatta huomioon Kyproksen turkkilaisia. Poraukset Kyproksen eteläpuolella aloitettiin syyskuussa tänä vuonna. Tämä yksipuolinen sopimus suututti Turkin, joka tuomitsi sopimuksen laittomaksi. Vastalauseena Turkki lähetti oman öljyn ja kaasun tutkimuslaivansa Piri Reisin etsimään esiintymiä samalta alueelta. Lisäksi Turkki solmi syyskuussa kaasun- ja öljy-yhteistyösopimuksen Egyptin kanssa, mikä lisää jännitteitä tällä alueella.

Israelin ja Egyptin maakaasusopimus

USA:n energiaministeriön (Energy Department) arvion mukaan Egyptissä on 2,18 triljoonaa kuutiometriä maakaasua. Se on tärkein kaasutoimittaja itäisellä Välimerellä. Vuonna 2009, Egyptin maakaasuvienti oli suuruudeltaan n. 18,5 miljardia kuutiometriä.

Toimitukset lähialueille tapahtuvat Siinailta, jossa yhteinen putki jakautuu kahteen haaraan El-Arishissa. Toinen haara vie arabimaihin kuten Jordaniaan, Syyriaan ja Libanoniin ja toinen Israeliin. Israelin osuus koko vientimäärästä on 70 % (viite 5).

Nämä toimitukset Israeliin ovat seurausta USA:n vuonna 2005 junailemasta kaasutoimitussopimuksesta. Sopimuksen mukaan Egypti toimittaa Israelille 15 vuoden aikana 1,7 miljardia kuutiometriä kaasua per vuosi ehdoilla, jotka ovat Israelille erittäin edulliset (viite 6). Kaasutoimitukset alkoivat vuonna 2008 ja kattavat arviolta 45 % Israelin maakaasutarpeista.

Maakaasun myyntihinta Israelille alitti selvästi maailman markkinahinnat. Asia suututti egyptiläisiä varsinkin Israe-

lin Gazan hyökkäyksen yhteydessä. He jopa nostivat oikeusjutun Egyptin valtiota vastaan yrittääkseen lopettaa kaasun toimitukset Israeliin laittomina. Vaikka oikeuslaitos vahvisti sopimuksen laittomuuden ja määräsi sen mitätöitäväksi, kaasutoimitukset jatkuivat kaikesta huolimatta.

Tilanne muuttui Egyptin kansannousun myötä. Egyptin entisen presidentin **Mubarakin** salaisia dokumentteja tutkittaessa selvisi, että presidentin pojat **Gamal** ja **Ala'a** olivat saaneet lahjuksia maakaasu-sopimuksen solmimisen yhteydessä. Lahjuksien kokonaismäärä ylitti 187 miljoona dollaria (viite 7). Helmikuun 5 päivänä 2011 ”joku” räjäytti maakaasuputken Siinaissa ja näin loppuivat kaikki toimitukset Egyptistä lähialueille.

Ikuinen tulilieikki.

Putki korjattiin ja kaasutoimitukset alkoivat uudestaan 16. maaliskuuta uusin hintasopimuksin. Hintoja ei ole julkaistu, mutta Egyptin uusi öljyministeri **Abdullah Ghorab** vakuutti, että hintatarkistukset ovat jatkuvasti vireillä. Egyptissä on silti voimistunut kansanliike, joka tähtää kauppasuhteiden lopettamiseen Israelin kanssa eettisten syiden takia niin kauan kun Israel miehittää Palestiinaa ja muita arabimaita. Öljyministerin vakuutuksen jälkeen putki räjäytettiin uudestaan neljä kertaa. Viimeisin räjäytys oli 26. syyskuuta El Arishin lähellä.

Kamal Aranki, 3.10.2011

1) <http://www.independent.co.uk/news/business/news/sharon-vetoes-bg-group-deal-to-supply-israel-with-gas-from-gaza-536394.html>

2) <http://www.nobleenergyinc.com>

3) <http://online.wsj.com/article/SB10001424052970204204004576049842786766586.html>

4) <http://www.thenational.ae/news/worldwide/middle-east/gas-finds-in-eastern-mediterranean-a-test-for-levant-nations?pageCount=0>

5) <http://www.bloomberg.com/news/2011-02-05/egypt-gas-pipeline-feeding-israel-explodes-in-sinai-desert-arabiya-says.html>

6) Maakaasusopimus ei mitenkään liity vuonna 1979 solmittuun nk. Camp Davidin ”rauhansopimukseen”, jossa mm. sovittiin Egyptin öljytoimituksista Israelille

7) <http://www.alarabiya.net/articles/2011/03/07/140510.html>

Kokemuksia hankematkalta Palestiinasta

Koin jälleen kerran olevani etuoikeutettuna Palestiinassa, kun matkustin sinne syksyllä 2010 tarkastamaan lasten mielenterveystuki-hankkeemme toimintaa. Oltuani siellä kaksi kertaa aikaisemmin, vuosina 2004 ja 2006, ihmettelin, miksi minulta ei kertaakaan kysytty passia matkalla Ramallah'sta Nablusiin. Vuonna 2006 kun sitä sai olla koko ajan näytämässä israelilaisille tarkastuspisteillä. Nyt tarkastuksessa tuntui riittävän se, että oli vaalea tukka ja siniset silmät ja sillä menttiin läpi ilman papereita-kin. Tuntui ikävältä olla etuoikeutettu ihonvärin, suomalaisten piirteiden ja sinisten silmien vuoksi, olkoonkin ”positiivista rasismia”, mutta se herätti minussa silti häpeän tunteen, vaikka en asialle itse mitään voinut. Samalla matkalla kun todistin kolmen nuoren pojan, noin 16-17-vuotiaiden, pidätyksen ja silmien sitomisen. En voinut ymmärtää, miksi israelilaisten sotilaiden piti sitoa noiden poikien silmät ja antaa heidän seistä pitkiä aikoja kuumuudessa. Tai kun asiaa pohdin, ehkä ymmärsin. Tarkoitus oli varmaan murtaa heidät ja heidän vastarintansa heitä pelottelemalla. Mutta eikö juuri pelko herätä aggressiivisuutta ja vastarintaa?

Psykologiäidin opetus pojalleen

Olin matkalla paikallisen psykologikollegani luokse, jolla on kaksi samanikäistä poikaa. Heistä on tullut vuosien myötä minulle melkein kuin perheenjäseniä, enkä voinut olla ajattelematta, miltä kollegastani tuntuisi, jos eräänä päivänä tien sivussa seisoisikin hänen poikansa, silmät sidottuna. Kun olin viettänyt päivän läheisen kollegani luona, otin asian puheeksi hänen kanssaan. Psykologin ammatistaan huolimatta – tai ehkä juuri siksi - kollegani oli pyrkinyt autuaasti unohtamaan, että yhteiskunnan vaarat todella uhkaavat myös hänen poikiaan ja yhä enemmän heidän lähestyessään täysi-ikää. Pyydin häntä varovaisesti juttelemaan po-

jilleen siitä, miten heidän tulisi toimia, jos jonain päivänä joutuisivat aiheetoman pidätyksen kokemaan. Kertomaan pojilleen, että sulkisivat silmänsä ja ajattelisivat ensimmäistä ihastustaan: tuota saavuttamatonta unelmaa. Tai äitinsä lempeitä kasvoja, jotka voisivat ulkomuistista kuvitella kasvojensa eteen. Että tekisivät valinnan sulkea silmänsä ja odottaa, eivätkä taistelisi vastaan. Tosiasia on kuitenkin, että juuri noissa tilanteissa syntyy eniten kuolonuhreja, kun joku pidätetyistä pelästyy, hermostuu ja alkaa panna vastaan. Kysyin kollegaltani: ”Eikö kuitenkin valmistautuminen tuohon pidätykseen tekisi siitä vähemmän pelottavaa, ja silloin sotilaat eivät voisi murtaa poikasi mieltä?” Pelästyin, että olin puuttunut arkaluonteiseen asiaan ja ehkä loukannutkin kollegaani. Mitä minä, vasta kolmevuotiaan pojan äiti, tietäisin teini-ikäisen äitinä olemisesta. Mutta kollegani vastasikin minulle yllättäen, että olin oikeassa ja lupasi jutella pojilleen, vaikka se vaikealta tuntuiinkin.

Liikkuva lastenlääkäri- ja äitiysneuvola-asema

Toinen mieleenpainuva kokemus oli vierailu Hebronin alueella pieneen kylään, jonka molemmille puolille israelilaiset olivat rakentaneet siirtokunnat. Kylä oli jäänyt saarroksiin, eikä sinne päässyt edes ambulanssilla. Molemmilla puolilla kylää teiden päässä seisovat hievahtamatta jyvät israelilaisten pystyttämät betoniesteet. Kylässä oli äitiysneuvolan ja lastenlääkärin palvelut yhteistyöjärjestömme liikkuvan klinikan ansiosta kerran viikossa kaksi tuntia. Mutta aivan liian vähän on lapsilla mahdollisuus saada asiantuntevaa hoitoa ja sen oli näköistäkin, sillä pienessä helsinkiläisen kaksion kokoisessa tilassa parveili parisenkymmentä äitiä ja lasta itkujen ja huutojen saattelemana odottaen pääsyä lääkärille. Silti lääkärillä oli aikaa kätellä ja tervehtiä minua ja olin tervetullut tutustumaan heidän

toimintaansa. Hirvitti kyllä ajatella, mitä perheenäidit tekevät, jos lapsi sairastuu tai loukkaantuu silloin, kun ei ole juuri tuo lääkäripäivä. ”*Inshallah*”, Jumalan huomaan, he vastasivat, kuten niin usein kuulee sanottavan. Samanlaisia paikkoja palestiinalaisalueilla on useita ja vuosittain useita äitejä kuolee esimerkiksi synnytyksen komplikaatioihin, koska he eivät saa ajoissa apua liikkumisrajoitusten ja esteiden sekä valtavan pitkän ja korkean palestiinalaisia eristävän muurin takia, joka usein estää pääsyn ajoissa sairaalaan. Muurin takia matka, joka pituudeltaan vastasi matkaa Helsingistä Saloon, kestää kolmesta viiteen tuntia, tarkastuspisteiden aukiolosta riippuen. Muuri oli vuonna 2006 vasta alkumetreillä. Nyt se oli surullista kyllä valmis ja muurin päälle oli vielä kierretty valtava määrä piikkilanka-aitaa ikään kuin muistuttamaan, ettei kenellekään tulisi mieleen yrittää jo muutenkin mahdotonta eli 8-metrin muurin yli kiipeämistä.

Oikeus kävellä päin punaista liikennevaloa

Kolmas merkillinen asia, minkä matkani aikana huomioin, olivat säännöt ja niiden päinvastainen merkitys konfliktin osapuolille. Palestiinassa matkustaessani Ramallah'sta Nablusiin oli kanssani taksissa äiti, joka piti sylissään pientä muutaman kuukauden ikäistä poikavauvaa. Olin sydän syrjälläni tuon pienen poikavauvan vuoksi. Palestiinalaiset laittavat turvavyön vain saapuessaan israelilaisten tarkastuspisteelle välttääkseen ikävyöksiä sotilaiden kanssa. Samaan aikaan liikenteessä kuolee enemmän ihmisiä kuin itsemurhapommituksissa konsanaan. Ihmiset, myös lapset, juoksevat holtittomasti katujen yli autojen keskellä. Muutamaa päivää aiemmin kollegani sukulainen oli jäänyt auton alle ylittäessään tietä. Juristina työskentelevä, syyttäjänä tällä hetkellä toimiva paikallinen ystävänä kertoo minulle, että nuorempa-

na hänkin kuului niihin, jotka kävelivät päin punaisia liikennevaloja vain, koska se tuntui siltä, kuin vastustaisi miehittäjien sääntöjä. Hän sanoi minulle ajatelleen- sa kuten monet palestiinalaiset: ”Punaista päin käveleminen oli oma valintani, ei ole miehittäjien asia päättää, kuolenko minä vai en, vain Jumala saa asettaa sellaisia sääntöjä. (*”It is not for you to save my life, it is for God to decide about it.”*)

Sääntöjen palvonta

Mitä enemmän israelilaiset asettavat sääntöjä palestiinalaisille, sitä enemmän palestiinalaiset vastustavat kaikkia sääntöjä; niitäkin, jotka voisivat pelastaa heidän oman henkensä. Samaan aikaan israelilaiset, kokien myös olonsa uhatuksi, luovat yhä enemmän sääntöjä, jopa turhia sellaisia ja uskovat sääntöjen tuovan heille ratkaisun jokaiseen asiaan. Israelissa jokaisesta ajorikkeesta kertyy pisteitä, ja kun on kertynyt tarpeeksi paljon pisteitä, kuljettaja menettää korttinsa. Korttia ei saa automaattisesti takaisin, vaan sitä joutuu anomaan oikeudessa. Tämä sääntöjen korostaminen ja niihin palavasti uskomisen näkyi selvimmin turvatarkastuksissa lentokentällä. Jonotin passintarkastukseen, kun joukko juutalaisnuoria piti keskenään hauskaa eikä heillä ihan aina pysynyt jalat turvaviivan ”Stay behind this line” takana. Leikki oli viatonta hauskanpitoa ja välimatka edelliseen passintarkastuksessa olevaan pysyi koko ajan niin pitkänä, että vaikea oli kuvitella sen häirinneen passintarkastusta. Komento oli kuitenkin kova

myös oman uskontokunnan nuorille. Ei mennyt kuin hetki, kun paikalle saapui naisvartija, jonka ankaruus nuorten nuhtelemisessa karmi selkäpiitä. Puhumattakaan venäläisen nuoren naisen saamasta kohdalosta, kun reppana yritti pienen lapsensa kanssa mennä tyhjälle luukulle, jossa kyllä oli virkailija, kysymään, saako tähän tulla. Venäläiset eivät ehkä ole kaikkein parhaita jonottajia, mutta kyllä vastauskin oli tyly: ”*Jos lähdet pois jonosta, joudut jonon hännille ja se on oma vikasi, jos sitten et ehdi lennollesi.*” Kotimatalla lentokoneessa pohdin tuota päinvastaisten ajattelumallien paradoksia - sääntöjen palvontaa ja säännöistä piittaamattomuutta ja ajattelin, että matka oli ollut opettavainen kokemus ihmismielen oikullisuudesta.

Virpi Lähteenmäki
Kirjoittaja toimii Psykologien Sosiaalisen Vastuun Länsirannan mielenterveystukihankkeen vastuuhenkilönä.

LIITY MUKAAN LASTEN TERAPIAPALVELUIDEN TUKEMISEEN
Yhteystiedot: Virpi Lähteenmäki 044-2560562, v_finland@hotmail.com, Raija-Leena Punamäki 040-7722559, raija-leena.punamaki@uta.fi Keräystili: Palestiina/ Psykologien Sosiaalinen Vastuu/ Sampo Pankki 800010-70872446/ Viite 1232/ Keräyslupa OKU 154A Lisätiedot: www.vastuu.fi/ Yhteistyö-järjestö: www.pmr.ps/

Shorba mozaat (libanonilainen lihakeitto)

n. 5 dl keittolihaa kuutioina
2 dl riisiä tai ptkäspagettia
1 kanelitikkua
1 dl pilkottua persiljaa
1 1/2 teelusikallista suolaa
1 1/2 teelusikallista pippuria
muutama keittoluu
vettä

Laita lihat ja luut kattilaan niin, että ne peittyvät kunnolla veteen ja keitä kypsäksi (noin puolitoista tuntia). Kun liha on kypsää, ota lihat ja luut kattilasta ja laita riisi tai spagetti samaan liemeen kypsymään. Lisää mausteet. Kun riisi on kypsää, sekoita lihat siihen ja anna hautua hetki. Annostele lautaselle ja ripottele persiljaa keiton päälle, tarjoa leivän kanssa. Voit lisätä keittoon myös esim. porkkanaa tai muita vihanneksia maun mukaan. (KI)

Palestiinalaisia vieraita Suomessa

AKYSin diabetestukihankkeessa käännettiin viime vuonna uusi lehti, kun tuki laajeni kesäleirin tukemisen lisäksi kahden osapäiväisen toimihenkilön, toiminnanjohtajan ja terveydenhoitajan, palkkaamiseen.

Keväällä 2011 valtakunnallisen politiikan veteraani **Marjatta Stenius-Kaukonen** järjesti lääkejätti Novo Nordiskilta apurahan, jonka turvin kutsuimme Betlehemin diabeetikkojen järjestön, DFS:n, terveydenhoitajan **Itedal Herbawaren** sekä järjestössä vapaaehtoistyötä tekevän sairaanhoitopiskelijan **Mariam Al-Nashnashin** Suomeen. Vieraat viettivät ensin viikon Tampereella tutustuen siellä Tampereen valtakunnalliseen Diabeteskeskukseen sekä Tampereen diabetesyhdistykseen. Molemmista he ammensivat runsaasti uutta tietoa taudin hoidosta. Vierailun lopulla molemmat saapuivat Helsinkiin. Helsingissä vuorossa oli tutustuminen mm. diabetologi **Markku Saraheimoon**.

Matkan päättyessä molemmat vieraat olivat innostusta täynnä ja Itedal oli poiminut runsaasti ideoita, joita hän halusi ottaa käyttöön Betlehemin diabeetikkojen terveyskasvatuksessa. Tällaisia ideoita olivat esimerkiksi havainnolliset suomalaiset esitteet, joiden avulla ihmisille voidaan helposti opettaa eri ruokien sisältämät hiilihydraattimäärät, keskeinen asia diabeteksen hoidossa.

27-vuotias Itedal on seitsenlapsisen suurperheen esikoinen Hebronista. Kahdella hänen sisarruksistaan on vaikea invaliditeetti. Näiden lisäksi Itedal sairastui diabetekseen kymmenvuotiaana. Hän on opiskellut sekä sairaanhoitajaksi että kätilöksi Ramallah'ssa ja valmistuttuaan hän työskenteli ensin Punaisen Ristin synnytysairaalaissa ja myöhemmin Itä-Jerusalemien Augusta Victoria sairaalan diabetesklinikalla, missä hän opiskeli myös jalkojenhoitajan tutkinnon. Itedalilla on erittäin monipuolinen kokemus terveydenhoitajan työstä DFS:ssä.

Itedalin omaan elämään mahtuu kuitenkin tragedia: Hän avioitui vuon-

Itedal (oik.) opettaa äitejä ruoka-ainepyyrimidin avulla.

na 2009 ja tuli nopeasti raskaaksi. Diabeetikkonaisten raskaus ei koskaan ole riskitön asia, mutta pahaksi onnekseen Itedal odotti kolmosia. Kun hän oli kuudennella kuukaudella, hänen terveydentilansa heikkeni ja raskaus jouduttiin keskeyttämään. Hän menetti kaikki kolme vauvaansa, mutta mikä vielä pahempaa, hän sai raskauden muistona vaikean munuaissairauden sekä joutui hyväksymään tosiasian, ettei hän itse voi koskaan enää saada omaa lasta.

Kaikesta huolimatta Itedal jaksaa suhtautua innostuneesti muiden diabeetikoiden hoitoon. ”Potilaat ovat minulle läheisiä, koska minun on helppo eläytyä heidän vaikeuksiinsa,” sanoo Itedal. ”Diabeetikkolasten äideiltä on tullut paljon palautetta, että osaan opettaa heitä käytännönläheisesti tavalla, joka menee perille”.

AKYS Betlehemissä

Toukokuussa AKYSin puheenjohtaja **Ilona Junka** ja varapuheenjohtaja **Yehia El-Sayed** tekivät tarkistusmatkan Betlehemiin. Tavoitteena oli suunnitella, miten tukihanketta jatketaan eteenpäin. Matkalla todettiin, että palkattujen toimihenkilöiden työ on parantanut toiminnan pitkäjänteisyyttä ja kohtanut mahdollisuuksia tuoda apua myös niille lapsille ja aikuisille, jotka

eivät ole leirille voineet osallistua, joten heidän työsuhdettaan on syytä jatkaa. Haastattelimme kesäleireillä olleiden lasten perheitä, ja haastateltujen kokemukset leireistä olivat myönteisiä. Diabeetikkolasten ja -nuorten kesäleirit ovat erinomainen tapa välittää hoitotietoa suoraan perheisiin, mutta jatkossa Betlehemin diabetesjärjestön toiminnan kehittäminen näyttäisi olevan tärkein painottaa siten, että järjestön työssä voidaan pitää mukana vakainaisia ammattitaitoisia ihmisiä, joiden tietotaito on käytössä ympäri vuoden.

Betlehemin toimihenkilöiden lisäksi tapasimme hammaslääketiedettä opiskelevan tukityttöämme **Sahar Abu R'Mayesin**. Sahar uskoo valmistuvansa viimeistään vuoden 2013 keväällä, mutta jäljellä on yhä runsaan vuoden rankka ponnistus. Sahar haaveilee, että hän ja hänen sulhasensa **Wazir** voisivat viettää häitä, kun Sahar on saanut opintonsa päätökseen. Hammaslääkärin työtä Sahar ei toki aio avioliiton tai lasten takia jättää. Diabetesta lapsesta asti sairastaneen Saharin valmistuminen akateemiseen ammattiin on upea esimerkki kaikille kroonisia sairauksia sairastaville nuorille, mutta erityisesti muille diabeetikkonaisille. Sahar itse on päättänyt, että diabetes ei saa olla mikään rajoite elämässä. Palestiinan oloissa se kuitenkin monille on.

AKYSin tuki Betlehemin diabeetikoille on jatkunut jo kuusi vuotta. Tukikeräys jatkuu yhä ja uusia tukijoita tarvitaan.

Sahar-tukea kerätään vain siihen asti, kunnes Sahar on valmistunut eli ehkä vielä puolentoista vuoden ajan. AKYS kerää Saharille 4000 euroa vuodessa. Tuo summa tarvitaan kattamaan Saharin lukausmaksut Jerusalemin Al Quds-yliopistossa, elämisen tai diabeteksen hoidon kustannuksiin apumme ei yllä. Rahallinen tukitavoite on niin suuri, että sen saavuttaminen on vaikeaa ja uusia tukijoita kaivataan.

Tilinumero on IBAN: FI95 8000 1300 9905 05, viite 3007.

Samalle tilitilille kerätään varoja myös Saharille, mutta Sahar-tuen viitenumero on 3104.

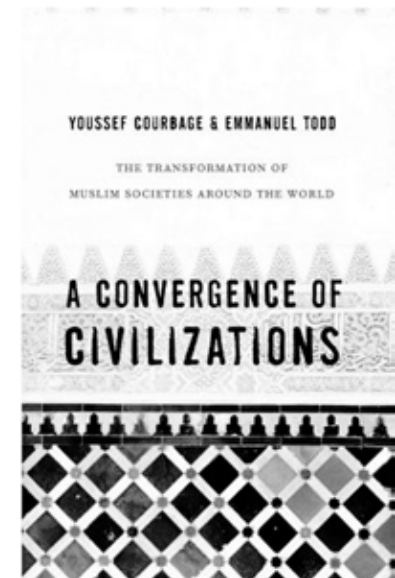

Koussa bi-bourghol

(kesäkurpitsaa ja bulguria)

1 rkl oliiviöljyä
keskikokoinen sipuli
1 tl suolaa
500g kesäkurpitsaa
4,5 dl kuumaa vettä
225g bulguria

Lämmitä öljy kasarisissa ja lisää hienoksi pilkottu sipuli. Kuullota sipulia noin minuutin ajan, pienennä lämpöä ja lisää kuutoidut kesäkurpitsat vähitellen. Paista viitisen minuuttia, kunnes kesäkurpitsat ovat kauniin kellertäviä. Lisää vesi ja suola ja hauduta miedolla lämmöllä noin 25 minuuttia. Lisää bulgur, peitä ja hauduta edelleen miedolla lämmöllä 6-8 minuuttia tai kunnes vesi on haihtunut. Maista bulguria, jos se ei ole pehmennyt, lisää tilkkaa vettä ja anna sen vielä kypsyä. Halutessasi voit lisätä vielä pilkottua minttua. Tarjoile raikkaan salaatin tai jogurtin kera. (KI)

Islamilaisten yhteiskuntien muutos ja sivilisaatioiden lähentyminen demografisen analyysin valossa

Neuvostoliiton hajottua ja kylmän sodan loputtua maailmalla alkoi ilmestyä kirjoituksia ja poliittisia teorioita, joiden mukaan maailmassa ollaan ajautumassa uuteen yhteenottoon, jossa vastakkain ovat islamilainen ja läntinen maailma. Tunnetuin tämän ajatussuunnan edustaja on amerikkalainen politologi **Samuel Huntington**, joka 90-luvun alussa artikkelissaan ”Clash of Civilizations” ja myöhemmin samannimisessä kirjassaan esitti, että tulevat konfliktit johtuvat kulttuurien eroista eivätkä ideologisista tai taloudellisista syistä ja että kommunistisen idän ja kapitalistisen lännen kaltaisen vastakkainasettelun tilalle asettuvat kulttuurien väliset konfliktit. Suomessa näkyvimmin esiintynyt tutkijataustainen islamin vaarasta varoitellut poleemikko on ollut Venäjän tutkimuksen professori **Timo Vihavainen**. Tutkijoiden ja akateemisten kirjoittajien lisäksi internetin erilaiset keskustelupalstat vilisevät ”islamin tuntijoita”, jotka poimivat ääriyhmiin saarnaajien puheita ja Koraanin lauseita sieltä täältä ja perustelevat niillä väitteitään muslimien väkivaltaisista maailmanvalloitusaikeista muiden kansojen pakotta-miseksi oman uskonoppinsa mukaiseen elämänmuotoon.

Huntingtonilaisen kulttuurien ja sivilisaatioiden eroa painottavan teorian tyrmäsi valheellisenä ja epäuskottavana jo palestiinalaistaustainen kirjallisuuden tutkija **Edward Said** vuonna 1995 teoksensa ”Orientalismi” jälkisanoina. Huntingtonin väite perustuu Saidin mukaan oletukseen siitä, että sivilisaatiot ovat ikään kuin vedenpitäviä osastoja, joiden kannattajat ovat pääosin kiinnostuneet pitämään kaikki muut loitolla. Modernin kulttuuriteorian mukaan kulttuurit kuitenkin ovat hybridejä ja epäyhtenäisiä, ja ne ovat niin kiinni toisissaan ja toisistaan riippuvaisia, että niitä ei voi ta-

voittaa jollakin yhtenäisellä ja yksinkertaisesti rajatulla kuvuksella niiden yksilöllisyydestä (viite 1).

Ranskan kansallisen väestötieteen tutkimuslaitoksen tutkimusjohtaja **Youssef Courbage** ja saman laitoksen tutkija **Emmanuel Todd** ovat kirjoittaneet Ranskassa ja muuallakin Euroopassa suurta huomiota saavuttaneen kirjan islamilaisen yhteiskuntien muutoksesta, jossa he väestötieteellisten tilastojen avulla päättävät näiden yhteiskuntien ja samalla niiden suhteiden maailman muiden osien kanssa kehittyvän tosiasiaassa päinvastaiseen suuntaan kuin Huntington väitti.

Tekijät pyrkivät osoittamaan paikkansapitämättömäksi yleisen käsityksen, jonka mukaan islam on modernisaatiota vastustava uskonto ja islamilainen fundamentalismi osoitus islamin ja lännen välisestä voittamattomasta vastakohtaisuudesta. Heidän mukaansa islamilaiset maat ovat astuneet samanlaiseen demograafisen, kulttuurisen ja henkisen kumouksen vaiheeseen, jollainen on aikaisemmin mahdollistanut kehityksen niillä alueilla, jotka tällä hetkellä ovat maailman kehittyneimpiä. Kirjoittajat perustavat analyysinsä keskeisesti kolmen mittariin: lukutaidon, erityisesti naisten lukutaidon, yleistymiseen sekä syntyvyyden laskuun ja sosiaalisten rakenteiden muuttumiseen.

Lukutaidon yleistymisessä arabimaailma on ollut Pohjois-Euroopasta jäljessä yhdestä kahteen vuosisataa, mutta Väli-meren Euroopasta vain kahdeksan vuosikymmentä. Univer-saalin historian mittakaavassa nämä erot ovat minimaalisia, jopa merkityksettömiä. Nykyisin luku- ja kirjoitustaitoisten nuorten miesten ja naisten osuus lähentelee kehittyneimmissä muslimimaissa sataa prosenttia, ja vain kaikkein köy-himmissä Saharan eteläpuolisissa maissa sekä Afganistanin ja Somalian kaltaisissa maissa se jää selvästi alle puoleen.

Syntyvyys on viime vuosikymmenien aikana laskenut kaikkialla islamilaisessa maailmassa ja on nykyisin joissa-kin maissa, kuten Tunisiassa ja Iranissa, yhtä alhainen kuin Ranskassa. Tällaisella kehityksellä on syvät kulttuuriset ja so-siaaliset juuret ja se on merkki perinteisten sosiaalisten suh-teiden murtumisesta. Murros tunkeutuu syvälle auktoriteeti- ja perhesuhteisiin, ideologisiin viitekehyksiin, poliittisiin järjestelmiin ja niin edelleen. Tärkein väestötieteilijöiden tunnistama syntyvyyden laskua kautta aikojen ja maanosien selittävä tekijä on naisten lukutaidon yleisyys.

Courbage ja Todd käyvät läpi islamilaiden maiden luku- taidon ja syntyvyyden kehitystä kuvaavia tilastoja, eivätkä ne yleisesti muodosta poikkeusta yleisestä mallista, jossa nais-ten lukutaidon yleistymistä seuraa syntyvyyden lasku. Niissä tapauksissa, joissa syntyvyyden laskussa on havaittavissa vii-västyistä, se on yhteydessä erityisen voimakkaaseen patri-lineaarisen perheen traditioon (patrilineaarisessa yhteiskun-nassa omaisuus periytyy isältä pojille). Tämä traditio juontaa aikaan tuhat vuotta ennen Muhammedia, joten Koraania tai keskiaikaista islamilaista perinnettä ei voida pitää poikke-usten aiheuttajana. Syntyvyyttä voi pitää korkealla tasolla myös suurten öljytulojen aikaansaama elinehtojen keinote-koinen runsaus. Joissakin tapauksessa korkea syntyvyys voi olla yhteisön keino turvata sen säilyvyys väestöryhmien väli-sen konfliktiin oloissa, kuten Kosovossa ja Palestiinassa (vii-

te 2).

Lukutaidon yleistymisen jälkeen ehkäisymenetelmien le-viäminen on seuraavaksi tärkein tekijä tietoisuuden ja ke-hityksen korkeamman asteen saavuttamisessa. Syntyvyyden sääntelyn yleistymisellä on lukutaidon ohella mielenkiintoi-nen yhteys uskontoon. Menestyneimmät ja levinneimmät uskonnot välittävät myönteistä näkemystä lisääntymisestä. Jumalan luoman ihmisen tulee lisääntyä eikä kadota, lapsil-la on jumalallinen tarkoitus. Uskonnollisuuden heikentymi-sen ja syntyvyyden laskun ajallinen yhteys, lukutaidon yleis-tymisen taustoittamana, on yleinen ilmiö, joka on koskenut kaikkia kristinuskon suuntauksia sekä buddhalaisuutta Kii-nassa ja Japanissa. Islamilaisissa maissa lukutaidon yleisty-misen ja syntyvyyden alenemisen välinen ajallinen viive on keskimäärin ollut jopa lyhyempi kuin katolilaisissa, buddha-laisissa, konfutselaisissa, hindulaisissa ja animistisissä mais-sa. Myös tässä suhteessa muslimimaat ovat lähestymässä modernisaatiokehityksen kulminaatiopistettä, joka on sama kuin kaikilla muillakin. Kirjoittajien mukaan on kuitenkin vielä ennenaikaista vahvistaa perinteisen uskon massiivista heikentymistä syntyvyyden laskun kokeneissa muslimimais-sa. Toisaalta heidän mukaansa ei ole ristiriitaa siinä, että is-lamilaisessa maailmassa tapahtuu sekulaarisuuden leviämistä kaikkialle ihmisten yksityisessä elämässä ja samanaikaisesti uskonnollisen kuuliaisuuden huomattavaa elpymistä.

Fundamentalismin nousu on heidän mukaansa klassinen ilmiö, ohimenevä aspekti heikentyvässä uskonnossa, jonka hauraus saa aikaan sen vahvistamiseen pyrkivää käyttäyty-mistä.

Courbage ja Todd ovat kirjoittaneet kirjansa ennen arabi-maiden vallankumousliikehdinnän alkamista, mutta he osa-sivat kuitenkin ennakoida sellaisen kehittymistä. Kirjoitta-jat toteavat, että lukutaidon ja syntyvyyden säännöstelyn ai-ka on usein myös vallankumouksen aikaa, mistä Englannin, Ranskan, Venäjän ja Kiinan vallankumoukset ovat esimerk-kejä. Modernisaation siirtymäkausiin liittyy aina kriisejä, kun lukutaidon yleistymisen, koulutustason nousu ja niitä seuraava sukupuolisen käyttäytymisen muuttuminen mur-tavat vanhoja ajatusmalleja. Syntyvyyden sääntelyn yleisty-minen vie pohjaa perinteisiltä miesten ja naisten välisiltä suhteilta ja aiheuttaa yhteiskunnassa yleistä disorientaatiota ja poliittisen auktoriteetin romahtamista.

Sytä demokraattisen vallankumouksen viivästymiseen arabimaissa (mikä ei sitten osoittautunutkaan pitkäksi) ja niissä koettuun terroristiseen väkivaltaan ei pidä heidän mu-kaansa etsiä islamista, vaan näiden maiden perherakenteiden erityispiirteistä ja viimeaikaisista demograafisen kehityksen ilmiöistä. Ranskan, Venäjän ja Kiinan suuret vallankumo-ukset saivat universalistisen, ihmisten samanarvoisuutta ko-rostavan sisältönsä kirjoittajien mukaan näiden maiden ega-litaarisesta perinteestä, missä peritty omaisuus jaettiin tasan (miespuolisten) jälkeläisten kesken. Arabimaissa on myös samanlainen perinne, ja lisäksi islam on yksi universalistisis-ta pääuskonnoista. Arabimaat kuitenkin poikkeavat maini-tuista maista siinä, että ne ovat perinteisesti patrilokalistisia (nuoret parit asettuvat osaksi tai lähelle sulhasen isän suur-

perhettä) ja endogaamisia (puolisot pyritään hakemaan sa-man suvun piiristä). Tällainen perherakenne perustuu poi-kien ja setien keskinäiseen solidaarisuuteen ja se on koet-tu suojaavaksi ja luonnolliseksi päinvastoin kuin Venäjällä ja Kiinassa, missä talonpojat kokivat perherakenteen vieraan-nuttavana. Modernisaation aikaansaaman ajattelutavoissa tapahtuvan vallankumouksen aiheuttama shokki on tällai-sessa ympäristössä erityisen kova, eikä tätä kehitystä välttä-mättä koeta vapauttavana (kuten Venäjällä ja Kiinassa). Ara-bimaissa koettu väkivalta juontuu tästä eikä jostakin islamin erityisestä sisimmästä olemuksesta.

Demograafinen muutos ja lukutaidon yleistymisen ovat osa yleismaailmallista modernisaatiokehitystä, ja islamilai-set maat ovat tässä kehityksessä mukana samalla tavalla kuin muutkin vastaavassa vaiheessa olevat ja olleet maat. Islamis-mi on ohimenevä siirtymäkauden ilmiö, joka on syntynyt lukutaidon ja koulutustason nousun ja sukupuolisen käyt-täytymisen muutoksen aiheuttamasta kriisistä. Useita isla-milaisia maita vaivannut fundamentalismi ja väkivalta itse-murhaiskuineen eivät tutkijoiden mukaan ole tulkittavissa radikaalina kulttuurisen toiseuden ilmentymänä, vaan pi-kemminkin klassisina siirtymäkausiin liittyvinä disorientaa-tion oireina. Myös länsimaissa demograafista siirtymää seu-rasi melkoisesti häiriöitä ja väkivaltaa. Pitää myös muistaa, että länsi pitää edelleen hallussaan maailmansodista lähtien saavuttamaansa maailmanennätystä väkivallassa.

Islamilaiden maiden demografisen kehityksen analysoi-minen kertoo, että uskonnolla on vaikutusta siihen, mi-ten demografinen siirtymä ilmenee eri maissa, mutta mui-den tekijöiden, lukutaidon, patrilineaarisuuden, öljyrikkau-

den ja vähemmistöryhmien reaktioiden rinnalla sen merki-tys on marginaalinen. Syntyvyyden kirjo näissä maissa on yhtä suuri kuin islaminuskoisten ryhmien. Ei ole olemassa mitään muslimien ykseyttä, ”muuttumatonta islamia” ja is-lamilaisuuden olemusta, vaan ne ovat kuviteltuja konstruk-tioita.

Arabimaissa vuonna 2011 puhjenneet vallankumoukset antavat lisäperspektiiviä Courbagen ja Toddin kirjan luke-miseen. Liikkeiden vaatimuksissa keskeisinä ovat olleet de-mokratia ja yleiset ihmisoikeudet, minkä voidaan nähdä vahvistavan heidän näkemyksiään. Islamistit ovat olleet ta-ka-alalla eivätkä leimallisesti islamistiset tavoitteet ole kuu-luneet liikkeiden ohjelmiin. Todennäköisesti uskonto ym-märretään liikkeiden suuren osan piirissä enemmän yksityis-asiaksi kuin kokonaisvaltaiseksi yhteiskunnallista elämää oh-jaavaksi laiksi.

Seppo Rinne

Youssef Courbage & Emmanuel Todd. A Convergence of Civilizations. The Transformation of Muslim Societies Around the World. Columbia University Press, New York, 2011.

1) Edward W. Said. Orientalismi. Gaudeamus, Helsinki, 2011, ss. 327-328

2) 2000-luvun alusta lähtien miehitetyllä Länsirannalla palestiinalaisten syntyvyys on laskenut, kun perheet ovat alkaneet pienentää perheidensä kokoa turvatakseen paremmin lasten tulevaisuuden. Syntyvyysluvut ovat nykyisin alemmat kuin juutalaisilla siirtokuntalaisilla, joiden korkeasta syntyvyydestä on tullut demografinen uhka palestiinalaisille.

”Rauha”

Yhteydenottokortti

- ☐ Haluan liittyä Arabikansojen ystävyysseuraan.
- ☐ Yhteystietoni ovat muuttuneet.

Nimi_____

Osoite_____

Sähköposti_____

Puh._____

- ☐ Haluan tietoa AKYS:ista.
- ☐ Haluan tietoa kummitoiminnasta ja tukiprojekteista.
- ☐ Haluan AKYS:in sähköpostilistalle, jossa tiedotetaan ajankohtaisista asioista.

YK:n kansainvälisen Palestiina-solidarisuuspäivän tapahtuma

PALESTIINA NYT!!

29.11. klo 17–22

Helsingissä Kruununhaassa, Kirjan talon juhlasalissa,
Kirjatyöntekijäntie 10 B

Liput 10 € / 5 €
ovelta ja järjestäjiltä

Ohjelma

klo 17.00 muusikko **Katja Luhtala**

”Palestiina/Israel loputon konflikti?”

keskustelussa mukana mm. toimittaja **Hannu Reime**,

tutkija **Pertti Multanen** ja psykologian
professori **Raija-Leena Punamäki-Gitai**

klo 19.00

palestiinalainen **kansantanssiryhmä**
Asayel Länsirannalta

جمعية الصداقة الفنلندية - العربية

Arabikansojen ystävyysseura
PL 698
00101 Helsinki

Liimaa tähän
postimerkki

Tuotto AKYS:n ja PSV:n kautta
palestiinalaisten terveys- ja
terapiapalveluihin Palestiinassa ja
Libanonissa.

Järjestää Suomen palestiinalaisten
siirtokuntayhdistys,
AKYS Arabikansojen ystävyysseura,
PSV Psykologien Sosiaalinen Vastuu,
PAND Taiteilijat rauhan puolesta,
Palestiinan suurlähetystö